

Панаськов А. В.,

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, м. Чернівці

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ НОМІНАЦІЙ СУДОЧИНСТВА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Стаття присвячена реконструкції концепту судочинства та його категоризації в сучасній англійській мові. Автор змоделивав лексико-семантичне поле цивільного судочинства за допомогою семантичного, дефініційного та компонентного аналізу.

Ключові слова: номінація, цивільне судочинство, лексико-семантичне поле, мікрополе.

The article focuses on the reconstruction of the concept of trial and its categorization in Modern English. The author defines the lexical semantic field of civil procedure with the help of semantic, definitional and componential analyses.

Key words: nomination, civil procedure, lexical semantic field, microfield.

XXI століття стало свідком глобалізації та тенденції до перегляду, оновлення, наближенню до сучасних економічних, політичних та інших відносин процесуального законодавства в розвинених державах Європи. Цю тенденцію можна спостерігати на прикладі Франції з оновленим в 2006р. Кодексом судоустрою 1978 р., Англії з новими Правилами Цивільного Судочинства 1998 р., України з Кодексом адміністративного судочинства від 6 липня 2005 р., Цивільним кодексом України від 16 січня 2003 р., та Цивільним процесуальним кодексом України від 18 березня 2004 р. Значне відновлення процесуального законодавства відбувається й у США: Акт про реформу цивільного правосуддя затверджений Конгресом у серпні 1990 року, Федеральні правила для районних судів діють у редакції 2008 р., Нова редакція Правил Верховного Суду США вступила в дію 16 лютого 2010 р.

Головними завданнями відновлення, наприклад, англійського процесуального законодавства оголошені забезпечення рівної доступності правосуддя для будь-яких громадян і організацій, а також ліквідація таких застарілих дефектів юстиції, як надзвичайна тривалість процесів, великі судові витрати учасників суперечок, нераціональна складність судових процедур і юридичної фразеології.

Сенат Сполучених Штатів, в свою чергу, пояснював, що метою “Акту про реформування цивільного правосуддя” було надання можливості “всім громадянам, багатим чи бідним, окремим особам чи корпораціям, позивачу чи відповідачу, справедливо, швидко та недорого вирішити цивільні суперечки в усіх федеральних судах країни” [3].

Тому розвиток юриспруденції вимагає постійного вдосконалювання

її термінологічної системи. Дослідженню проблем етимології, функції, семантики, деривації термінів присвячені праці В. Виноградова, Д. Ушакова, О. Реформатського, В. Лейчика, Т. Кияка, Ф. Циткіної та ін.

Лексика цивільного процесуального права англійської мови не розглядалася в площині динамічної семантики. Англійські номінації цивільного процесуального права до цього часу досліджувалися в межах однієї етнокультурної спільноти, що залишає певні лакуни при глобалізації правничих процесів.

Актуальність та значимість теми дослідження обумовлена необхідністю категоризації семантичного простору судочинства в англійській мові з виокремленням спільних та відмінних рис систем номінацій судочинства в її регіональних варіантах. Для цього необхідне застосування семантичного, дефініційного, компонентного та когнітивного аналізів.

Різні аспекти юридичної лексики як складової спеціального реєстру сучасної англійської мови вивчалися низкою дослідників. Виявленню мовних репрезентацій концепту CRIME та їх опису з позицій біологічної концепції мови присвячена праця Ю. Євтушок (2004), де вона робить спробу реконструювати ціннісну картину світу американського суспільства. Особливості семантики англійських юридичних термінів у текстах міжнародного контрактного права та культурний компонент значення правової лексики виокремлені В. Ікониковою (2005). О. Авакова (2006) розглядає формування та функціонування англійської юридичної термінології в процесі розвитку державної системи в Англії. М. Лутцева (2008) зосередила увагу на лексикографічному описі юридичної термінології у неспеціальному дискурсі на матеріалі творів американського письменника Джона Грішема. Досліджуючи судовий дискурс, Г. Савчук (2009) проаналізувала й визначила провідну роль волюнтативної функції інтонації, за допомогою якої професійний учасник судового процесу намагається впливати на слухача.

Для аналізу номінацій цивільного процесуального права (НЦПП) ми використовуємо структурно-системний підхід (польовий підхід), який дозволяє виявити загальні закономірності номінації та проаналізувати специфічні системні відносини НЦПП у межах лексико-семантичного поля та його мікрополів.

Предметом нашого дослідження є категоризація семантики судочинства. Для аналізу НЦПП за допомогою дефініційного аналізу виокремлюємо поле TRIAL (судовий процес). Розподіляємо номінації, що входять у дане поле, на шість мікрополей (МП) з ядреними лексемами: *claimant* (позивач), *defendant* (відповідач), *attorney* (адвокат), *witness* (свідок), *judge* (суддя) та *jury* (присяжні) [див. схему 1].

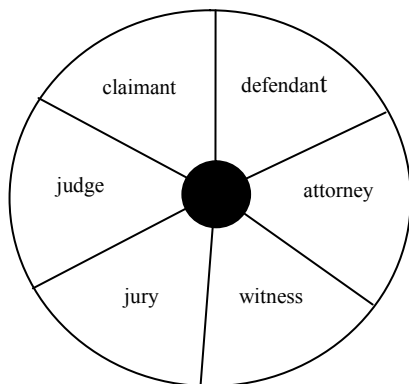

Схема 1. Лексико-семантичне поле TRIAL.

Лексема *judgment* (судове рішення) може належати тільки мікрополлю суддя на протывагу лексемі *suitor*, яка у першому значенні *позивач* входить до МП *claimant*, у другому значенні *сторона в справі*, може належати як до МП *defendant*, так і МП *claimant*. Лексема *co-litigant* (*снівпозивач, сніввідповідач*) може приєднуватися до групи номінацій МП *claimant* і МП *defendant*. Лексема *appeal* має наступні значення: 1) *апеляція, апеляційна скарга*, 2) *право апеляції*, 3) *пропозиція суду відповідачеві дати пояснення за позовом*. З наведеної структури значень лексеми *appeal* видно, що залежно від ядерного компоненту вона може входити до складу мікрополів *claimant*, *defendant*, *attorney* і навіть *judge*. Ці приклади демонструють, що НЦПП являють собою рухливий шар лексики залежно від їхнього плану змісту.

Аналізуючи нашу вибірку обсягом 2734 одиниці, ми виявили найбільш характерні ознаки номінацій та визначили найбільш типові для них системні відносини у виокремлених мікрополях.

Найбільша кількість лексем складають мікрополе *judge* – 864 одиниці, і це можна пояснити функціональною значимістю поняття судді, яке виражається за допомогою лексем для позначення особи, що вирішує суперечки та конфлікти, а також для позначення її правових процесуальних дій та рішень. Найменша кількість номінацій включена в мікрополе *jury* – 100 одиниць, оскільки поняття присяжного передається лексемами для позначення особи – звичайної людини, яка не має юридичної освіти, і є пасивним слухачем фактів у судовому розгляді для подальшого винесення вердикту про винуватість або невинність. Згідно зі статистичним аналізом кількість номінацій в інших мікрополях (МП) становить: МП *claimant* – 148 одиниць, МП *defendant* – 107 одиниць, МП *attorney* – 158 одиниць, МП *witness* – 180 одиниць. Крім того, виділена група номіна-

цій, що виражають загальні, нейтральні поняття *сторони в процесі*, а не поняття конкретних суб'єктів цивільного процесу. Під поняттям *сторони* мають на увазі учасників процесу, що подають позов (позивач і його адвокат) і учасників процесу, що пред'являють відповідь (заперечення) на позовні вимоги (відповідач і його адвокат). Число номінацій, що утворюють дану групу, нараховує 907 одиниць.

Аналіз семантики номінацій, що позначають *сторони процесу*, а саме *позивача, відповідача й адвокатів* з кожної сторони, показує наявність загального семантичного компонента значення цих лексем для мікрополів *claimant, defendant* та *attorney*. Так, лексема *litigant (сторона в цивільному процесі a person who is making or defending a claim in a court of law)* може означати як позивача, так і відповідача, виходить, може бути включений і в мікрополе *claimant*, і в мікрополе *defendant*. Цей факт підкреслює здатність номінацій переходити з одного мікрополя в інше. Лексема *party (сторона в справі one of the people or groups of people involved in a legal agreement or dispute)* може номінувати позивача або відповідача, яких представляє на судовому розгляді адвокат. Отже, ця номінація може належати декільком мікрополям. Вищевикладене підтверджує наявність явища дифузії значення.

Отже, можна зробити висновок, що найбільшою динамікою володіють НЦПП таких мікрополей, як *claimant, defendant, attorney*, які в сукупності можна назвати єдиним мікрополем *parties (сторони процесу)*. У межах цих мікрополей низка номінацій має властивість дифузності, тобто здатності проникати з одного мікрополя в інше, зберігаючи своє значення. Між номінаціями усіх мікрополей існують системні зв'язки.

Література:

1. Болдырев Н. Н. Процессы концептуализации и категоризации в языке и роль в них имен абстрактной семантики / Горизонты современной лингвистики: Традиции и новаторство: Сб. в честь Е. С. Кубряковой / Н. Н. Болдырев. – М.: Языки славянских культур, 2009. – С. 38 – 51.
2. Кобозева И. М. Лингвистическая семантика: Учебник / И. М. Кобозева. – М.: КомКнига, 2007. – 352 с.
3. Civil Procedure – Civil Justice Reform Act Of 1990. – Режим доступу: <http://law.jrank.org/pages/5238/Civil-Procedure-Civil-Justice-Reform-Act-1990.html> – Назва з екрану.